

Einsama menniskjað og samspælið millum menniskju

Tvær nýggjar skaldsøgur ferðast í þúra ymiskum umhvørvum, men geva hvør á sín hátt innlit í einsamalla menniskjað og samspælið millum menniskju. Her umrøða vit skaldsøgurnar hjá Oddfríði Marna Ramussen og Bjørk Mariu Kunoy

EYÐUN KLAKSTEIN

Bjørk Maria Kunoy
»Vit, Føroya fólk«
277 blaðsíður
Forlagið Norðan

Oddfríður Marni Rasmussen
»Ikki fyrr enn tá«
285 blaðsíður
Sprotin

Tá ið várið kom, vóru tvær nýggjar føroyskar skaldsøgur komnar út, og lesilíkindini hava verið góð, nú ljósa tíðin stríðist við at vinna á kulda, vindi og avfalli.

Bókaútgávur hóska seg væl hesa ársins tíð, tá ið tær fáa rúmd og ljós, sum ikki hómast seinastu tveir mánaðirnar av árinum, tá ið bókurnar trokast og skugga fyri hvørja aðra.

Oddfríður Marni Rasmussen hevur skrivað »Ikki fyrr enn tá«, og Bjørk Maria Kunoy hevur skrivað »Vit, Føroya fólk«. Skaldsøgan hjá Oddfríði vann skrivikapping, sum forlagið Sprotin og bókahandlarnir skipaðu fyri, og skaldsøgan hjá Bjørk luttók í somu kapping.

Skaldsøgurnar eru ymiskar, men kortini eru felagsnevningar. Báðar bókurnar viðgera, hvussu fólk agera og reagera í kroystum stöðum. Báðar bókurnar granska samspælið millum menniskju; bókin hjá Bjørk samspælið millum nógv fólk, bókin hjá Oddfríði samspælið millum færri fólk – og ein hund. Politiska spenningssøgan

hjá Bjørk gongur fyri seg í einum flóktum umhvørvi við nógvum figgjarligum og politiskum áhugamálum, meðan kærleikssøgan hjá Oddfríði stundum ferðast á einsemiseggini, har skjótt er at ganga seg út av og detta í dýpið.

Vit Føroya fólk

Søgugongdin í »Vit, Føroya fólk« fer fram í lagnudøgnum, tá ið landsstýrið leggur uppskot fyri lögtingið um eina føroyska grundlóg. Umstrídda málið skapar hart stríð millum føroyskar og danskar myndugleikar og innanhýsis í føroyska samfelagnum. Um sama mundið leggja norskir myndugleikar hald á trolarar hjá størsta føroyska reiðarinum, og tað fær stórar avleiðingar.

Í hesum meldri sleppa vit aftur um leiktjöldini og fáa at vita, hvussu politiska spælið gongur fyri seg, hvussu politikarar brúka snildir ímóti hvørjum øðrum, og hvussu harða taktiska spælið millum føroyskar og danskar myndugleikar myndar seg.

Nógvir persónar eru partur av søgugongdini, og nakrar teirra koma vit at kenna rímliga væl – eisini í privata lívinum, har tey sum vera man stríðast við mangt og hvat. Aðrir persónar hava ein perferískan leiklut ella ein stóran leiklut í einum lítum parti av søguni.

So hvørt, sum ein fólkaatkvøða um grundlógina nærkast, merkist ein hermótagerð í samfelagnum. Stríðið herðist bæði á politiska, lögfrøðiliga og

gerandisliga vígvøllinum, og samanbrestirnir gerast alt meira dramatiskir og órógvandi.

Stóri spurningurin er, hvørja lagnu grundlógin fær, og hvør kostnaðurin av stríðnum verður fyri land og fólk.

Kennist veruligt

Bjørk Maria Kunoy er skaldsligur debutantur. Hon er útbúgvin lögfrøðingur og hevur áður verið virkin í politikki. Júst í samanrenningini millum lögfrøði og politikk hevur hon pallseta sína fyrstu skaldsøgu.

Parturin, sum snýr seg um lögfrøðiliga stríðið millum danskar og føroyskar myndugleikar, tykist sannførandi og gevur innlit, og politiska spælið kennist veruligt – júst, sum tað kann ganga fyri seg í veruleikanum.

Vit koma at kenna nakrar av persónunum í søguni rímliga væl – eitt nú lögmann Magnus, politikararnar Djóna, Súsonnu og Lenu og fulltrúan Onnu. Ikki minst tann seinasta skapar spennandi stöður og dilemma, nú hon er flutt heim aftur til Føroya at búgva og virka og skal finna fótafestið í landslagi við nýggjum og gomlum fellum.

Bókin hevur sínar lötur, tá ið tað kemur til persónslýsingar og meira persónliga samspælið millum fólk, og hóast vit fáa innlit í lív og levnað hjá fleiri av persónunum, lukkast tað ikki í øllum førum at knýta træðrinar saman og varðveita persónliga intensitetin gjøgnum bókina. Sum frálíður er styrkin í bókini tað lögfrøðiliga og politiska spælið. Tvær lötur seint í bókini – onnur á einum skeinkistaði og hin framman fyri lögtingið – eru áhugaverdar og spennandi og eru við til at kynda aftur at eldinum.

Málsliga stendur bókin seg væl. Málið er lætt og hóska seg til søgugongdina. Onkur einstøk orð tykjast nakað tilgjørd, men tey órógva ikki skrivningina, sum kennist trygg og hevur passaligan framdrátt.

Bjørk Maria Kunoy kemur væl frá fyrsta skaldsliga verkinum. Vónandi gevur útgávan mót upp á meira, og kanska kann hon skunda undir, at aðrir yngri rithøvundar vísa sama

dirvi at leggja aftur at bókmentavarðanum.

Ikki fyrr enn tá

»Ikki fyrr enn tá« er hugvekjandi og skakandi søga um Janus og Elsu. Tey búgva í íbúð í Havn, og júst sum vit koma inn í søguna, er Elsa farin at bera seg øðrvísi og undarliga at. Tað gerst greitt, at hon hevur ein illkynjaðan knykil í heilanum, og heilsustøðan versnar alsamt, til tey fáa greiðu boðini frá læknanum um, at einki er at gera við sjúkuna – nú bíðar bara deyðin.

Vit fáa eitt avdúkandi og eirindaleyst innlit í sjúkragongdina hjá Elsu fram ímóti tí endaliga. Janus, sum er rithøvundur og viðhvørt arbeiðir í bókahandli, gerst alt meira mótleysur og ørkymlaður um

støðuna, men hann stuðlar Elsu í hvørjum lítum feti fram móti deyðanum. Um beinini á teimum gongur hundurin við navninum Hundur, og tey trý stríðast ein vónleysan bardaga ímóti treystaloysinum – og deyðanum.

Heilsuverkið verður sum frálíður alt størri partur av søguni, og har verða Elsa, Janus og sjúkan sett inn í nýggjan samanhag, sum gevur eitt trúligt innlit sambandið millum sjúklig, avvarðandi og heilsustarvsfólk.

Seinni partur av skaldsøguni, sum hevur undirheitið »Ikki fyrr enn nú«, snýr seg um lívið hjá Janusi, eftir at Elsa er farin. Drykkjuskapur, einsemi og líkasæla merkja gerandisdagin, men í havsbrúnni lættir dimmið